

יעקב שרת / איש מאדים עוד נצחון שלייתי

"קל לומר מלעשות!" אמר מנחם בגין באוזני משתתפי כנס מישפטנים בינלאומי בירושלים, אחרי שהתהלל לפנייהם על הפלת מיג-25 סורי. וראו זה פלא, גם באותה חבורת משכילים נמצאו לו פה ושם מוחאייכניים, אם כי לא בקצב פולחני-היסטרי.

מי המדבר! פה ממלל ורברבן זה, אשר אך תמושלשלושם הבטיח לתושבי קריית-שמונה, "לא עוד קטיושה" על מנת להיווכח שבעולם — מדינית, צבאית, כלכלית (אגב, מחשבי עלות ההרפתקה האווילית והנפשעת נגד הפלסטנים בלבנון ייטיבו עשות אם יצרכו לחשבון גם את ההוצאות שהיו לעם ישראל בהפעלת ירועות צה"ל השונות שהתפקדו בשטח, לרבות מחיר כל פגז ופצצה) — מעז להתעלעל ב"קל לומר מלעשות", בהוסיפו בתוך כך הטא על פשע, שכן הדפיקה הנוספת שדפקנו את חיל-האוויר הסורי, ככל שהיא עשויה ואמורה להרגין את לב הישראלי הלא-חושב, סופה להתנקם בו בעתים.

מדוע?
קודם כל, מפני שבאיה הדר-לפינס-מחדר יושב לו מישוה ומחשב חשבונות נקם ושילם. אם מישוה זה רוסי, כי אז אין לזלזל בתגובתו — ואיני מתכוון אך ורק לעובדה הפעוטה, שמייג-25 יקום לתחיה בצורת בר-סוגו שלא אחרי להימסר במצב חדש יטוב לחיל-האוויר הסורי, אולי לא בלי תוספת טיל נ"מ לכוחות יאסר עראפאת; אם מישוה זה סורי, חזקה עליו שגם הוא יקדיש מחשבה ומשאבים לנקמה, ולא דווקא בדרכים החזויות על-ידי אלוף צה"ל, לרבות ראש אמ"ן (מפליא, עד מה אין הישראלי הלא-חושב מבין כי במה שקרה בעשרת ימי השיתוק בגליל השתקפה נקמת הסורים על סיסמת, "רמת הגולן — חלק בלתי נפרד של מדינת ישראל!").

שנית, וזה אולי חשוב עוד יותר: לבגין, שמיר ושות' עדין נדמה — כפי שדיומו משום-מה כי "רגן הוא שלנו" (מה, הם לא קוראים את גידעון סאמט ב"הארץ" ומסתמכים רק על דוחות-כזב של הארי הורביץ מווינגטון?) — כי "העולם" מכיר לנו טובה על כל פריט מאוצר הנשק הסובייטי שאנו משמידים. יעה עלהם לגלות בדרך המכאיבה — ולמרבה הצער מכאיבה — רק להם אישית, אלא לכל עם ישראל וצאצאיו — כי "העולם" אינו שש להחריד מריבצה את המילחמה הקרה באיזור המזרח-התיכון, על מנת להסתכן בהפכית ניצוצותיה לתבערה עולמית. לכן לא ירחק היום, שהתפישה הישראלית הפשטנית בדבר עצם זכות הטיסה הראשונה של חיל-האוויר הישראלי בשמי לבנון תועמד בספק גובר והולך. אני חוזר (כדי שיהיה ברור): "העולם" אינו רוצה מילחמת-עולם שלישית, וזה כולל גם את ארצות-הברית. פעולות המיועדות מטבע בריתן לפרנס סיכוכים בני-לזמנים אינן יכולות שלא להיות, במקום או מאחה, לרוץ לזומיתן. אילו הייתי בגין, הייתי נזהר מאוד מהתממשות המס-קנות הנובעות משיקול זה. אילו הייתי אסד, הייתי ממשך להציב מארבים אוויריים מוצלחים שכאלה למטוסי חיל-האוויר הישראלי — כדי שיופלו עוד ועוד מיגים משוכללים, כדי שברית-המועצות תיעשה מעורבת ומחוייבת יותר ויותר, באיזור שאינו רחוק מגבולותיה הדרומיים, כדי שארצות-הברית תזדור להלביש על מדינת-הלקוח שלה ("יידותה ובת-בריתה") את מעיל הבלם המיינדי-צבאי בגירסתו ההדוקה עוד יותר.

בעצם, האין זו משאלתו המסותרת של הילד המופרע, המש' תעשע בהגאי ממשלת-ישראל המעופפת בשמי הלבנון — מבלי להשיג דבר? כל ילד שיצא מכליו מבקש בסתר לבו את הסטירה הגואלת מהיסטריה.

התהפכו היוצרות

להגל עיסוק מסויים, מעניין לעצמו אך אינו מן העניין פה, נתקלתי בדברים הבאים:

.....אני חושש מפני דיבורי הרהב שאנו נמשכים אחריהם ונאחזים ברשתם; אני חושש מפני שילדתנו מכל מה שאינו שלנו כאילו טמא הוא; אני חושש מפני עירבוב הדת במדיניות; אני חושש מחוסר הקשר בין המלל והאמת, מההיגררות אחרי ההמונים תחת להנהיגם, מההישענות על הזולת אשר לשם שמים יוציא את ערמונו מהאש, מהאמונה שהכמות כשלעצמה יכולה לחתוך דברים, מההאש רחוקת המתמדת ממקורות האור. כל אלה אמיתות מדי-ניות, ששומה עלינו להתבונן בהן בצניעות ובהכנעה."

לא נתחשו מי אמר את הדברים האלה, ולכן אגלה לכם מייד: שארל מאליק, המדינאי הערבי הנוצרי שהיה בשעתו נציג לבנון באו"ם (ועשה שם צרות עזרות לישראל), הוא שאמר את הדברים האלה בקשישותו בראיון לעיתון הלבנוני "אל-נהאר", בינואר 1973 (הדברים מובאים ב"הארץ", 19.1.73).

ראש ממשלה

האמת היא שאיני עוקב בקפידה אחרי התנהגותם של נשיאים וממשלה ברחבי עולם, אבל יש לי הרגשה, שבהי פעות המתורבתים שבהם לפני ציבור מתורבת הם מתנהגים כמו נשיאים או ראשי-ממשלה, כלומר מקינים לעיבור המתורבת שלפניו הם ניצבים איזו יראת-כבוד ורוממות מול התפקיד שחוטל עליהם למלא, השתקפות באיפוק, יריסון-עצמי, שובי-דעת, הקפדה על אמות-מידה ושימתי-לב יתרה לא לאי-הזוגיות מעמדם. והימיכו במנחם בגין. האיש הזה, כשהוא עולה על איזו גיבעה,

כשהוא עומד תחת איזה עץ רענן, מייד הוא צועה ומתמקין, מתחנן, מתחנן, מלהג, משפיל את עצמו לרמה מסוימת של יושב-קרנות — ויותר מכל, פשוט נהנה הנאה עצומה — עד כדי אי-יכולת להפחד מהמצב שלתוכו נקלע, מה"מישחק" שלו. אני סבור שבכך הוא משפיל לא רק את עצמו ולא רק את המדינה שבראשה הוא עומד. בראש ובראשונה הוא משפיל את מעט ההישגים שהשיגה התרבות האנושית. ראש-ממשלה, בין אם מעיקות עליו בעיות קשות מנשוא ובין אם לא, אינו מוקיין בקרקס, אינו מספר-סיפורים בשוק. הוא ראש-ממשלה! היתוארו בגוריון, שרת, אשכול, מאיר, רבין (או פרס) כעומדים מול קהל — במצודת-הם או בכל מיסגרת חברתית אחרת — וממלאים תפקיד בדריים שנתחלף להם פיהטבעת שבאחוריהם בפה שבפי-ניהם והם משלשלים באווני-כל חוכמתו ממוקפקות? מהו, מהו החטא הקדמון והנורא שחטאו, שבטעיו נגזר עלינו להיאנס-להיענש באיש הזה, ששרידי המאפיה השמאלנית בטלוויזיה שוקדים כל כך להעניק לו עוד ועוד ועוד דקות מחילאות של התמקיינותיו? אלוהים, חזקין אך הפעם לא להיות אנטי-שמי.

בנק ליכוד

סוף-סוף הושג השינויון גם בתחום חיוני זה. עד עכשיו היתה להם רק תל-תלחי. עכשיו יהיה להם, כמו לכל המפלגות הרציניות, גם בנק. מר גפני, אתה עוד לא יודע עם מי היה לך עסק?

גיבורי דורנו

קול הבאס הוא ארידור, הטנור של מרידור, שלישי במקלה הוא הסופרנו סבידור — ואזן, גם עיניים, חושו נא מייד לגדור, כי הנה ימים באים ופני הדור פני כלבידור...

כי עמנואל

עומד לו אברך בעל בשר, עבדקו, הבוש מגיבצת שחורה, לבוש מכנסיים שחורים ומקטרון שחור, מכופתר, על פי מידותיו, ידיו תחובות בכיסים, עומד על סלע מסלעי השומרון ומצטלם על רקע מידרון-ארשים וגיא חשוף מאחוריו, וערכי "נקודה", "עיתון היישובים ביהודה, שומרון והבל עזה", שבטוב-טעמם עשו מהתצ' לום הדוקר-עין הזה עמוד שער לגילונים האחרון, כתבו מעליו באותיות של קידוש לבנה: "נוף חדש בשומרון".

אולי כוונתם לנוף הטבעי המיועד, כהסברם, לעיר החדשה עמנואל, ואולי לנוף האנושי. צפונות לבבם של עורכי "נקודה" מי ידע! אשר לי, חדש או לא חדש, הנוף האנושי של האברך העומד על סלע מסלעי השומרון, כולו שחורים כדי ללכוד כל קרן שמש אפשרית בחום היום, ידיו תחובות לו בכיסים, הוא דמות שאי-אפשר להעלות בדעת נוגדת ממנה את הנוף הטבעי המשמש לו רקע.

איכשהו, אדמת טרשים המתחננת לעיזוק, לסיקול, לנטיעה, ואדם בעל בשר, לבוש חליפה שחורה, מכופתרת, ידיו תחובות לו בכיסים, הם ניגוד משווע בארץ המשועתת לחלוצים ובוניים — וברור כמשש הקופחת מעל האברך הזה, שכולו שחורים, שהוא אינו חלוץ ואינו בונה. ידיו לא יתייבלו לעולם בעיזוק, בסיקול או בנטיעה. עם ישראל יבנה לו בית בעמנואל בידי עם ישמעאל, ושם הוא יגור, האברך בשחורים, אם ירצה השם, עם חבריו ועם משפחתו רבת הילדים, אולי ילמד תורה, אולי ירביץ תורה, אולי יהיה תנווני ואולי בעל מיפער כלשהו, אבל קודם כל הוא יהיה שלוחה מאה-שערימית אזורית אישם בהר שומרון, כלומר שלוחה-שלוחה עירית-גיטואית במזרח-אירופה, אשר כשם שנמקה שם בשל היותה ניגוד מוחלט לנוף המקומי ובשל אי-ראיית הנולד שם, כן גם פה כליכלה זהה לנוף הטבעי עד כדי מקוללות באותה אי-ראיית-נולד מאיימת.

או שמה ההיפך נכון, והדמות החלוצית, הבונה, המעזקת ומסקלת ונוטעת, הלבושה קלילות, ידיה אוחות במכוש או במעדר או בהגה הדחפרו — היא, בסופו של דבר, מקץ כך וכך שנות ציונות, יוצאת-דופן בנוף החדש בשומרון, ואף בארץ-ישראל כולה?

עורכי "נקודה", מכל מקום, ראו לבחור דווקא בדמות המנו-כרת הזאת, העומדת על גבי סלע קדמון עמידה כה לא מאוששת, כה לא מושרשת, כה לא "מחוברת", שכן באין עימהם הלוצים ליישב את השטח הכבוש שהם שמו עצמם אונים לסיפוחו, הם מברכים על כל אברך מכופתר שמצוקת דיור מבריחה אותו לשיכון דתי זול חדש בנוף ישן.

אילו היה פה פעור באדמה הזאת, אילו היתה מילה בסלע, היתה יוצאת בת-קול ואומרת: "אברך אברך, פשוט מקטרוך והפסל שרוולך ושלוף ידך מכניסך והרחק ולו אבן אחת ממקומה, כדי לחשוף את האדמה אשר אתה מבקש להשרש בה, שאם לא — הקא יקיאוך הארץ הזאת, האדמה הזאת והסלעים האלה והשמש שמעליהם, וזא לא תצטרך ללבוש שחורים ולקונן איכה ולמה ומדוע, כי שחורים כבר אתה חי באוויר כל הימים, אם בנוף הישן-נושן בעיירה, אם במאה-שערים המיושנת, אם בחשבאל התורנית החדשה, אשר בסור ממנה אל חטאת יהודה ואשמת שומרון לא ייאמר עוד כי עימנו אל, אלא קיא-עמנואל!"

המשך (תעמוד 10) לית — האדם רכש תכונה גם עוד בילדותו. אם מופיעה גם בימית — התופעה התפתחה עקב נסיונות מכאיבים ובלתי-נעימים. לפעמים חינוך נוקשה. כאשר האצבע דקה משאר ה- אצבעות ונראית כקפואה — ה- אדם יותר על קאריירה שבה היה יכול לבטא את עצמו. הוא מתוסכל ופחד לשבור את שיג-רתחיו ואת המעול הסוגר עליו. לפעמים עקרת-בית שוויתרה על פיתוח כשרותיה. לעיתים אדם שבוחר לו קאריירה, שבה יוכל להרוויח יותר, ומכשירוונותיו ה- אמנותיות הוא מתעלם, ולמרות כספו הוא מתהלך בהרגשה מ- תוסכלת.

אצבע אפולו ארוכה (מהאצבע המורה), בעלת טביעת אצבע — סימן מבשר טובות לאלה הקשר-רים לעולם הבידור. כלומר, אם-נויות בסיגנון הקל. הצגות ביד-דוריות, מוסיקה קלה, וכל מה שמאפיין את החידוש והאופנה. אצבע כזו עוזרת לאמן למשוך אליו את התעניינות הקהל, ה- אמרנגים והמפיקים, שכיכלם כי-אחד נוהגים אחריו בהתאם לך-רישות הזמן.

ביד חלשה, "הסיפור" משתנה, לאותה אצבע ארוכה נושמות אחרת — בעליה נמצא בחיפוש תמידי אחרי תשבחות ותשומת-לב. וכדי לפצות את עצמו על הרגשתו, ש"לתשבחות אין כי-סוף", הוא מתרברב ומשתדל ל-הרשים את הסביבה על-ידי תל-בושות רעשניות ונוצצות, או הת-נהגות רועשת לא פחות.

כישרון אמנותי מתבטא באצ-בע ישרה, בעלת הבעה ומתרחבת בקצה. אדם כזה יהפוך כל דבר למשורר אמנותי. יותר מכל ית-אים לו להיות זמר, נואם, שחקן או פוליטיקאי. אצבע כזו מראה על נטיות בכיוון הדרמטי, וכוח השפעה רב על קהל. אם לאצבע כזו קצה מתחדד — זה מצוי אצל סופר, עיתונאי — זה מראה הדבר על כישרון כתיבה או גם על תחומי אמנות אחרים.

אצבע אפולו ארוכה כמעט כי-שכנתה (האמצעית) — האדם ריר-אה את החיים כמישחק קלפים והימורים, הוא אוהב להסתכן בכל דרך אפשרית. ההרפתקן יצא להרפתקות מסוכנות ומרגשות, והמהמר לא יוכל לעבור שוה-נפש ליד דוכן פיס מבלי לנסות את מזלו — ולא ישב בצד כאשר יוכל ללסכן את השקל האחרון שעדיין נותר בכיסו.

תאווה עזה ללוקסוס קיימת כשהחוליה התחתונה ארוכה וע-בה משתי החוליות האחרות. זה האדם שיאהב להקיף את עצמו בדברים יפים. הוא ימצא סיפוק בהאזנה למוסיקה או הליכה ל-תערוכות, ולא מעשיית הדברים עצמם. אם בכל-יזאת ירצה לע-סוק באמנות, יוכל לעסוק ב-דקורציות פנימיות.

אם החלק האמצעי ארוך יו-תר מהשאר — הצד המעשי שו-לט, והאדם נהנה מעשיית אמ-נות יותר מעשיית קשורה בקו — גזרת או שריטוט סופר, אר-כטיקטורה, גרפיקה וכיו.

אם החלק העליון ארוך יותר מהשאר — הנאה והערכה לכל דבר אמנותי, סיפורות ורוח. החלק הרחני הוא החשוב לאדם. אם החלק מכופף כלפי חוץ — איני-טואיציה חזקה וסקרנות לאני-שים.

לסיכום: הדבר החשוב שאצ-בע זו מייצגת — העולם הפני-מי, התת-הכרתי, של האדם. יצי-ריתות שקיימת בכל אדם, ואיני-טואיציה, שהיא הכוח הפנימי החזק ביותר שעליו אנו נולדי-לעיתים-קרובות היא נגמנת ב-לל חינוך נוקשה, הורים שמרני-וכפייטיים, או חינוך במוסד דתי או פניסי. או נוצר נזק לאיני-טואיציה הטבעית, ומפוע חרי-סריאמון ברגש הפנימי, וכתוצאה מכך חוסר-ביטחון.